

AKTIEWE GEMEENTE-BETROKKENHEID BY
DIE MISSIONÊRE DIAKONAAT —
'N ONDERSOEK IN 'N GEMEENTE VAN DIE
NGKA IN MANGAUNG

P. Verster¹

ABSTRACT

ACTIVE INVOLVEMENT OF A CONGREGATION
IN THE MISSIONARY SERVICE TO THOSE IN
NEED — RESEARCH IN A CONGREGATION OF
THE DRCA IN MANGAUNG

Research within the community which does not take into account the need and knowledge of the community is not beneficial. Using the notion of the four squares of knowledge, research was conducted in the informal housing community in Mangaung. From the perspective of the congregation of the Christian church, the congregation developed a strategy to get involved in the community. In this way the poor were able to reach out to people in need and seek solutions from within. This has a sound Biblical base.

1. INLEIDING

Gemeente-betrokkenheid by die missionêre diakonaat is nie alleen van groot belang nie, maar bepaal ook die wyse waarop ernstige sosiale probleme soos armoede hanteer kan word. Hoe die gemeente self by die oplos van probleme betrek moet word en hoe die verloop van die diakonale aksie bestuur moet word, moet ondersoek word. Volgens Van Engen (1991) kan die plaaslike gemeente as God se missionêre gemeenskap gesien word. Dit bring die vraag na vore of die plaaslike gemeente bemaagtig kan/moet word om na mense in nood om te sien in gevalle waar die meeste lidmate self gebuk gaan onder ekonomiese en ander beperkinge. Om 'n antwoord hierop te probeer vind, is 'n ondersoek onderneem in die NGKA-gemeente wat hoofsaaklik informele behuisingsgebiede in Mangaung bedien.

1 Prof. Pieter Verster, Hoof: Departement Sendingwetenskap, Fakulteit Teologie, Universiteit van die Vrystaat, Bloemfontein.

2. NAVORSINGSUITGANGSPUNTE

Heelwat kritiek volg tans op navorsing wat in bepaalde gemeenskappe gedoen word omdat die enigste persone wat daaruit voordeel trek dikwels die navorsers self is. Navorsing wat nie daartoe lei dat die gemeenskap daarby baat vind nie, kom dus onder verdenking. Hierby het die evaluering van projekte van buite dikwels tot die summiere beëindiging daarvan gelei. Die gemeenskap is volgens Gariba (1998:68) alleen gelaat en hul insette is nie deurgaans betrek nie. 'n Verdere saak van belang is dat navorsing waar die navorsers self meen dat hy oor die kennis beskik om die gemeenskap te bedien en nie bewus is daarvan dat die gemeenskap self 'n bydrae kan lewer nie, ook onder verdenking kom, want selfs by die evaluering moet die gemeenskap self ook betrokke wees (Gariba 1998:67). Gariba (1998:67) dui aan dat bondgenootskap en deelname in navorsing al meer noodsaaklik word. Die oordrewe analitiese gees wat navorsing gekenmerk het, is vir metodes ver-ruil waarin kennis vanuit verskillende bronne geneem word (Kriek 1987:235).

Die metodiek en wyse van navorsing is dus van groot belang. In dié verband kan na belangrike opmerkings van Mukhala & Groenewald (1998: 5, 6) verwys word. Dit kom, in aansluiting by wat reeds gesê is, daarop neer dat deelnemende navorsing deel van generering van kennis is. Mukhala & Groenewald stel dit soos volg:

Participatory forms of research emerged during the 1970s as a response to the failure of conventional research techniques to adequately address issues in Third World or developing contexts. Participatory research is based on the belief that development should be people-centred. People are central to any kind of development process, and communities should be part of the decision-making processes.

The objective of participatory research is exemplified in a concept introduced by MYRADA (one of the pioneer PRA-training organisations in India) at the workshop on PRA in Karnataka. The Four Squares of Knowledge illustrates the conceptual movement necessary for conducting authentic participatory research.

Figuur 1: The four squares of knowledge

I We know They know	II We don't know They know
III We know They don't know	IV We don't know They don't know

Mukhala & Groenewald (1998:6) haal De Koning en Martin aan:

Too often the third quadrant of this diagram characterises the attitude of outside experts. The local community, impressed or more often intimidated by the neat pens and notepads of researchers, place themselves in quadrant II ... In participatory research, knowledge is pooled and a shift in attitude pushes out the boundaries of quadrant I and reduces those of II and III (De Koning & Martin 1996:51).

Navorsing wat dus nie in ag neem dat kennis gedeel word en sowel vanuit die ondersoek van die navorser as die kennis van die groep na vore kom nie, is nie ware, oop navorsing nie. Insgelyks moet die navorsing ook vanuit die deelnemende perspektief geëvalueer word, want dit kan inderdaad daartoe lei dat gemeenskappe bemagtig word om self aan hulle probleme aandag te gee (Jackson & Kassam 1998:2). Dit is ook duidelik dat kennis selfgenererend moet wees sodat die gemeenskap bemagtig kan word om self oplossings te vind wat in die gemeenskap tot konstruktiewe ontwikkeling kan lei (Freedman 1998:26).

In hulle artikel verwys Mukhala & Groenewald (1998:6) na toenemende ontevredenheid met konvensionele navrae en navorsing in gemeenskappe. Dit is veral vraelyste en opnames wat met agterdog bejeën word.

Tegniese wat meer koste-effektief is en waarby die gemeenskap ook beter betrek kan word, word voorgestel. Dialoog met die plaaslike gemeen-

skappe is een van die tegnieke wat gebruik kan word om inligting te bekom. Hiervoor is onderhoude noodsaaklik en speel veral kreatiewe onderhoude 'n al groter rol (Douglas 1985:25 en Mann 1985:172-173).

Nog 'n tegniek waardeur inligting *via* die betrokkenheid van die gemeenskap bekom kan word, is dié van fokusgroepe. Oor fokusgroepe laat Mukhala & Groenewald (1998:8) hulle soos volg uit:

The focus group approach is a method of studying the opinions, attitudes, views etc. of individuals in the context of a group. This technique is especially productive in assisting policy making. One of the main advantages of the focus group is that they facilitate a large amount of information and interpersonal interchange on a topic in a relatively limited period of time. Having set the frame for the discussion the researchers maintained a low profile during the course of group interaction. However, a degree of control was exercised over the content and direction of the discussion to sustain relevance to the agenda.

Hierdie metodes van navorsing is ingespan om inligting van die kerklike gemeenskap sowel as die inwoners van 'n informele behuisingsgebied te verkry om meer te wete te kom oor aktiewe gemeente-betrokkenheid by die missionêre diakonaat.

3. VERLOOP VAN DIE STUDIE

Vooruitspruitend uit ander navorsing blyk dit dat, hoewel die verwagting uitgespreek is dat die kerk betrokke moet raak by hulp en ook by projekte, die kerk nie altyd daarin slaag om hoop te skep nie (Verster 2002:270-272). Nogtans sou sekere aksies om die gemeenskap betrokke te kry inderdaad onderneem kon word en daartoe meewerk om also hoop te skep. Whitmore (1998:219) wys juis daarop dat die plaaslike gemeenskap bemaagtig word wanneer die ontwikkeling nie bestaande strukture afbreek en dit die gemeenskap ontwortel nie. Deur betrokke te raak, kan die gemeente so bemaagtig word dat hulle self die boodskap van hoop kan dra. Derhalwe is die wyse waarop hierdie proses verloop en die rol wat die kerk daarin speel die fokus van hierdie studie.

3.1 Die proses om gemeentebetrokkenheid te fasiliteer

Om gemeentebetrokkenheid te fasiliteer, moet die navorser bereid wees om te luister en dit impliseer dat die navorsing uit kwadrant II en III skuif na kwadrant I (Kyk Fig. 1). Knight (2002: 55) is hierby van mening dat met empatie en selfs simpatie in onderhoude wat steeds gevoer moet word, geluister moet word. Hy dui aan dat die proses van luister uiters belangrik

is. Volgens Douglas (1985:25) kan luisterstrategieë in kreatiewe onderhoude aangewend word, om soos hy dit stel: “to optimize cooperative, mutual disclosure and a creative search for mutual understanding”.

Vir die doeleindes van hierdie studie is in die luisterproses gefokus op die kerkraad en barmhartighedsaksies binne die missionêre diakonaat.

Op Sondag 18 November 2001 om 11h00 is met die kerkraad en die leraar van ’n plaaslike gemeente van die NG Kerk in Afrika by hulle konsistoriegeboutjie in Mangaung vergader.

3.2 Gesprek met kerkraad

Tydens die gesprek wat deur die navorser gefasiliteer is, het die geblyk dat die kerkraad eers oor die wyse waarop die informele behuisingsgemeenskap bedien kan word, besin het en toe besluit het om wel met die projek voort te gaan. Die projek behels om op ’n bepaalde wyse vir mense in hulle eie gemeente bystand en ondersteuning te verskaf en hulp te verleen tot die opbou van die lidmate en veral tot die voorsiening van voedsel in die situasie waarin hulle hulself bevind.

Aangesien daar ongeveer 8 tot 15 persone in die gemeente is wat ernstige voedselgebrek het, word daar besluit om voedsel en saad aan te koop om enersyds hierdie mense van voedsel te voorsien en om hulle andersyds te help om hulle eie voedsel in tuine rondom hulle te kweek. Hiervoor word onderskeidelik R120-00 en R65-00 bewillig.

’n Persoon in die komitee word afgevaardig om die voedsel en saad te koop sodat dit by die volgende erediens op Sondag 25 November 2001 uitgedeel kan word aan diegene wat hulpbehoewend is. Die bedoeling is dat die saad nie verkoop sal word nie, maar dat dit daadwerklik gesaai sal word en dat daaruit dan voedsel gekweek sal word vir die gesinne.

Daar word ook besluit om gemeetelede wat het, te vra om voedsel in ’n kartondoos te plaas vir hulle wat nie het nie en dat die voedsel uitgedeel sal word soos wat dit inkom.

Die vraag oor hoe die navorser kan help, het hom onkant betrap. Daar is geantwoord dat hy sal kan help deur byvoorbeeld borge te verkry, maar dit sou egter die navorsing terug plaas in kwadrant III en nie gemeenskapsbetrokkenheid as sodanig bevorder nie. Hierby besluit die groep dat hulle self by die plaasboere of die winkels waar hulle werk, bronne moet bekom wat tot noodverligting van die gemeetelede en groter gemeenskap kan dien.

Verder word beplan dat hierdie aksie nie 'n korttermynaksie sal wees nie, maar dat dit op 'n langer termyn deurgevoer moet word sodat dit sal kan dien tot opbou van die hele gemeente en na die gemeenskap in geheel uitgebrei kan word.

3.3 Die insette van die Barmhartigheidskomitee

Uit enkele onderhoude wat met komitee-lede van die Barmhartigheidskomitee gevoer is, blyk dit dat:

- Werkloosheid steeds baie voorkom.
- Die mense finansiëel swaar kry; almal van hulle.

Baie mense want soos Numenruti het hom gesê, daardie mamma wat hierso gesê, hy het gepraat hy het al die woord gevat, want al die mense sukkel. Daar is nie werke nie.
- Die gemeente eweneens swaar kry en sukkel. "Ons kry baie swaar saam met hulle."

Hoewel die kerk bereid is om te help, word sy deur die volgende beperkinge gekniehalter:

- Die meeste lidmate werk self nie.
- Die kerklidmate sal graag wil help, maar omdat hulle self swaarkry, raak hulle nie betrokke nie.

3.4 Aksie

Die aksie is geneem vanuit die perspektief van kwadrant IV waaruit nóg die navorser, nóg die gemeente die uitkomst kon voorsien.

Op Sondag 25 November 2001 om 09h00 is 'n erediens gehou waar die verdere uitvoering van die gedagte om uit die gemeenskap self voedsel aan bepaalde hulpbehoewende mense te voorsien, verder ontgin is. Die voedsel is in die kerk ingebring en voor die kansel neergesit en die predikant het uit Lukas oor die Barmhartige Samaritaan gepreek. Die gemeente is só by die hele gedagte van barmhartigheid en voorsiening in die hulp en die nood van mense in die gemeenskap betrek. Dat die navorser geen geldelike bydraes ingesamel of aangebied het nie, en die gemeente self die voedsel na die kerk gebring het, is tekenend daarvan dat die gemeente die hele misionêre aksie self bedryf het.

Hierna is die voedsel is op 'n bakkie gelaai en die navorser, die predikant en lede van die Barmhartigheidskomitee het die voedsel onder die hulpbehoewendes in die gemeenskap versprei.

3.5 Besoeke aan huishoudings

Ses huishoudings is besoek, navraag is oor hulle omstandighede gedoen, terwyl daar vir hulle gebid en voedsel aan hulle uitgedeel is. Gebeure hier rondom kan soos volg verwoord word:

- Mevrou Selomina is 'n enkelmoeder en net sy en die kinders is tuis. 'n Gebed is gedoen en ook voedsel en kleding verskaf.
- Meneer Gendwe dui aan dat dit nog goed gaan, maar dat sy oë nie meer wil sien nie. Dit is daarom moeilik om goed bymekaar te maak. Hy sal by die hospitaal 'n operasie moet ondergaan, maar dit is nog nie gedoen nie. Voedsel is verskaf.
- By Mevrou Mosjode is voedsel verskaf.
- By Mevrou Khumalo is daar 'n persoon wat ernstig siek is. Hulle bid steeds tot die Here om genesing. Voedsel is verskaf.
- By die Mogele-huisgesin was niemand tuis nie.
- Mevrou Mamoratula dui aan dat, al gaan dit swaar, daar net vrede moet wees en dankbaarheid teenoor die Vader. Sy kan nog loop en sien.

3.6 Opvolging van die navorsing oor die gemeentebetrokkendheid by die missionêre diakonaat.

3.6.1 In opvolging van die aanvanklike navorsingsprojek is gemeentebetrokkendheid deur middel van die volgende aksies gestimuleer:

- Blikkieskos en mieliemeel is bymekaargemaak.
- Groente is bymekaargemaak.
- Dit is aan die minderbevoorregte mense in die gemeente uitgedeel.
- Daar was ook 'n bedraggie geld bymekaargemaak en dit is gebruik om voedsel mee te koop - groente en vrugte en mieliemeel.

Van die probleme wat tydens die uitdeelaksie na vore getree het, was die volgende:

- Van die mense se kinders het die voedsel geneem en dit verkoop.
- Mense het self van die voedsel verkoop vir 'n ekstra inkomste.

Om hierdie probleme die hoof te bied, is besluit om:

- Steeds mense te besoek, maar om nie die voedsel by die kinders te los nie.

- As die ouer nie by die huis is nie, moet die voedsel na die diaken of die ouderling geneem word en die persoon kan dit dan by die diaken of die ouderling se huis gaan afhaal.

Om verdere momentum aan gemeentebetrokkenheid by die missionêre diakonaat te verleen, is besluit om:

- 'n Basaar te hou.
- Nie terug te gaan na die vorige huishoudings nie, maar om huishoudings in ander wyke te besoek.
- As daar 20 kospakkies is en miskien slegs 4 arm gesinne in een wyk voorkom, en by 'n ander wyk daar 6 arm gesinne en by nog 'n wyk 4 voorkom, sal eers aan die een wyk en dan aan die ander een aandag gegee word. Daar sal nietemin van wyk tot wyk gegaan word om dit uit te deel.
- Besondere aandag aan bejaardes te gee.

Verlede jaar toe die Gebedsbond die jaar afsluit, toe het hulle vir die ou mense kos voorberei en hulle kry mos nagmaal — die laaste nagmaal van die jaar, en ná die nagmaal het hulle kos gemaak en het hulle saam met die ou mense partytjie gaan hou, presente uitgedeel en seker gemaak dat almal van hulle dit geniet het. Dit is 'n goeie vooruitsig vir die gemeente om te sien wat die Vrouegebedsbond kan doen vir die ou mense.

- In die opheffing gestremdes ook in te sluit en hulle nie eenkant toe te stoot nie.

3.6.2 Evaluering van die proses van gemeentebetrokkenheid

Indien die navorsingsproses en die proses van gemeentebetrokkenheid aan die hand van die vier kwadrante van kennis (Fig. 1) ontleed word, blyk dit dat:

Uit die proses is afgelei dat vanuit 'n posisie van die navorser se gebrek aan kennis van die spesifieke omstandighede tot die kennis van die gemeenskap van hulle eie omstandighede tot 'n nuwe kennis gekom kan word.

Uit die kwadrante kan nou soos volg afgelei word hoe die navorsingsproses verloop het:

1. Daar is aspekte waaroor die navorser sowel as die gemeenskap oor kennis beskik. Universele reaksies op armoede is waargeneem en bevestig.
2. Daar is kennis waaroor die gemeenskap beskik en die navorser nie. Die gemeenskap beleef die situasie eerstehands.
3. Daar was 'n veld van onsekerheid waar die navorser wel, maar die gemeenskap nie, oor die kennis beskik het nie. Dit sluit veral sake soos die teologiese fundering van die missionêre diakonaat in.

4. Daar is 'n veld waar beide onseker is. Dit sluit veral die toekoms en eksterne faktore in.

Deur die proses van bemagtiging van die plaaslike gemeenskap is die projek deur die gemeenskap self onderneem. Dit is dus 'n aksie wat in die gemeenskap bemiddel is en deur die gemeenskap bestuur is.

4. OPVOLGNAVORSING

In aansluiting by die reeds genoemde navorsing is verdere navorsing onderneem om mense se houding teenoor die kerk te bepaal. Weer eens is 'n kwalitatiewe ondersoek gedoen met die klem op onderhoude. Hiervoor is 32 onderhoude gedurende April 2003 deur Mosandile Phatela in die JB Mafora informele behuisingsgebied gevoer.

Uit die onderhoude is die oorwegend positiewe gesindheid teenoor die kerk kenmerkend.

Die geestelike hulp wat die kerk ook onder haglike omstandighede bied, is beklemtoon. Uit onderhoud 32 is afgelei dat selfs 'n gevorderde teologiese insig, naamlik dat die kerk die mense is wat aan die kerk behoort, self neerslag vind.

Daar moet egter daarop gewys word dat sewe persone negatief na die kerk verwys het. Dit is beduidend in die lig van die aantal onderhoude wat gevoer is.

Verskillende opmerkings word gemaak:

- Die kerk kan nie help nie — Onderhoud 3.
- Ek gaan nooit meer kerk toe nie. In vier jaar het hulle nooit by my gekom nie. Geen nagmaal is vir my gehou nie. Leraars besoek my nie — Onderhoud 10.
- Kerkmense is nie betroubaar nie. Ek het die kerk kanselleer — Onderhoud 13.
- Die kerk speel geen rol in my lewe nie — Onderhoud 24.
- Ek lewer self geen bydrae in kerk nie en kerk speel geen rol by my nie — Onderhoud 27.
- Ek het geen kerk en geen werk nie — Onderhoud 28.
- Kerkleiers van Protestantse kerke verhef hulle self. Almal moet gelyk wees. Die Sioniste is beter — almal is gelyk — Onderhoud 31.

Alhoewel die kerk aan die een kant as hulpverlener aan mense in nood deur die subjekte gesien word, het dit aan die ander kant geblyk dat daar ook diegene is wat negatief is jeens die kerk en hulle daarvan distansieer.

Hierby is die opmerkings dat bure en familielede dikwels onder moeilike omstandighede hulp verleen, insiggewend; die leemte in voorsiening word dus nie deur die kerk nie, maar deur ander gevul. Die taak en rol van die kerk in die gemeenskappe om probleme op te los, is dus steeds relevant.

Selfs onder die moeilike omstandighede word die toekoms dikwels in die lig van God se teenwoordigheid positief beskou. Hieruit kan afgelei word dat die kerk dus soms tog hoop skep. Daar is egter verwysings na die toekoms wat dui op die kerk se onvermoë om enigsins hoop te skep.

Om die navorsing vanuit die aanname dat die navorsing nie die gemeenskap net met raad en inligting moet bedien nie, te voer is die gemeenskap deurgaans betrek.

5. GEVOLGTREKKING

Die gemeente is in die eerste plek draer van die evangelie. Die evangelie bepaal die gemeente se bestaan. Nooit mag 'n gemeente se diens net opgaan in die missionêre diakonaat nie. Maar juis vanuit die bestaan van die gemeente in die wêreld moet die missionêre diakonaat ook beoefen word. In dié opsig is twee aspekte van belang. Die een aspek is die skep van hoop. Die ander is om in die gemeenskap te leef as mense van hoop, en betrokke te raak by die nood van mense vanuit hierdie hoop.

Die gemeenskap self is in hierdie geval verantwoordelik vir die mense om hulle. Dikwels sorg die armes beter vir die armes as diegene wat ontwikkelingswerk van buite doen. Die bronne van hoop midde-in die gemeenskap moet met begeleiding van die missionêre diakonaat ontwikkel word.

Lewis (1976:193) toon byvoorbeeld aan dat die kultuur van armoede nie slegs negatief is nie maar ook positief kan wees:

This view directs attention to the fact that the culture of poverty in modern nations is not only a matter of economic deprivation, of disorganisation, or of the absence of something. It is also something positive and provides some rewards without which the poor could hardly carry on.

Dit is dan ook inderdaad so dat, soos uit die onderhoude afgelei, die arm gemeenskap strukture ontwikkel waarbinne die gemeenskap self vir ander sorg. Dit is dan ook die sleutel tot die bemagtiging van die gemeenskap deur die gemeente en die kerk in breëre verband.

Die volgende Skrifgefundeerde insigte is in die konteks van die voorge-noemde navorsing van belang. Dit dui daarop dat barmhartigheid sentraal staan in die Christelike gemeente, maar verder dat dit dikwels die armstes is wat juis die diens aan God en aan die medemens die duidelikste beoefen.

- Die arm weduwee in Markus 12:41-44 en Lukas 21:1-4 het wel in die tempel haar bydrae gelewer, maar inderdaad sal die arme wat ander armes help juis daarin ook die arm weduwee navolg en die positiewe oordeel van God ontvang. Schweitzer (1975:259) dui die gesindheid van die vrou baie mooi aan:

Thus this brief story exalts that quiet, matter-of-course, and total giving which does not make a big fuss about the deed.

Pesch (1980:259) plaas die gebeure juis teen die agtergrond van die onreg wat teen die weduwees en wese gepleeg word deur diegene wat juis die barmhartigheid van die wet moes nakom deur na hulle om te sien en dit nie doen nie. Daarom is haar daad des te meer bewonderingswaardig, maar ook 'n oordeel oor diegene wat na haar moes omsien en dit nie gedoen het nie. Drewermann (1988:326) dui aan dat die verhaal nie gemoraliseer moet word nie maar dat dit juis die erns van lewe met God beklemtoon.

- Waar die armes juis deur ander armes gehelp word, is dit inderdaad 'n vervulling van Matteus 25:43-40 daarin dat hulle juis in die gemeente met die bietjie wat hulle het, ander help. Jesus lê die wet juis so uit dat waar die mens raakgesien word die vervulling van geregtigheid plaasvind (Grundmann 1972:527). Morris (1992:641) verduidelik die implikasies van die gedeelte aangrypend:

It is worth reflecting that this is Jesus' last teaching to his disciples in this Gospel; Matthew proceeds from this to the story of the passion. He leaves with his followers the teaching that in daily life the way they treat the lowly, the needy, and the unimportant is of the greatest significance. Not for them is it to flatter the great and to seek to ingratiate themselves with the wealthy and the powerful in this world. They will serve their master when they serve "the least of all".

Waar die gemeente self vanuit hulle eie nederige omstandighede die diens verrig, is dit des te meer die uitvoering van die opdrag van die Here. Maier (1980:338-339) voeg 'n belangrike perspektief by wanneer hy daarop wys dat die dade van geregtigheid ook aan diegene buite die Christelike gemeente gedoen moet word om só 'n universele karakter daaraan te gee.

- Paulus verduidelik in 2 Korintiërs 8 en 9 dat dié wat het, aan dié wat nie het nie moet gee sodat die gemeentes so in dankbaarheid voor God kan lewe. Waar die arm gemeente self juis in die omstandighede hulp verleen, is dit nog meer volgens die apostel se bedoeling dat die regverdiging in die geloof uitmond in die daad van geregtigheid (Vgl. Barret 1976:238). Die dankbaarheid teenoor die eintlike Gewer, naamlik God, word dus uitgedruk in die daad van barmhartigheid (Wolff 1989:187). Hier is dit die gemeente wat barmhartigheid aan die ander gemeente betoon, maar die diens van barmhartigheid wat teenoor die mede-Christene in dankbaarheid betoon word, is ook 'n getuienis van God se genade wanneer juis die swakke hierdie diens betoon. Betz (1985: 45) stel dit treffend: "They voluntarily contributed to the collection in a way that seemed incompatible with their poverty".

Die uitdeel aan en ophief van mekaar, is ongetwyfeld wat van Christene onder mekaar verwag word. Ongelukkig duik daar in die gebroke werklikheid waarin mense leef, ook probleme op en moet die vraag waarom dit nodig is vir 'n inwoner om te sê, "ek het die kerk kanselleer", ook gevra word.

Juis hierin moet die gemeente self steeds meer en meer bemagtig word om juis self betrokke te raak by die armstes onder hulle. Die bewusmaking van die diakonale taak is derhalwe nou die roeping van die navorser, die predikant en die komitee, asook die leiers van die gemeente, want dit is deur handevat en opkyk na Bo dat gemeentebetrokkenheid by die missionêre diakonaat 'n werklikheid word.

BIBLIOGRAFIE

BARRET C K

1976. *The Second Epistle to the Corinthians* (2nd ed.) London: Black.

BETZ H D

1985. *2 Corinthians 8 and 9: a commentary on two administrative letters of the apostle Paul*. Philadelphia: Fortress.

DOUGLAS J D

1985. *Creative interviewing*. London: Sage.

DREWERMANN E

1988. *Das Markusevangelium: Zweiter Teil: Mk 9,14 bis 16,20*. Olten: Walter-Verlag.

FREEDMAN J

1998. Simplicities and complexities in participatory evaluation. In: Jackson T J & Kassam Y (eds.), *Knowledge shared: participatory evaluation in development cooperation*. West Hartford, Connecticut: Kumarian.

GARIBA S

1998. Participatory impact assessment as a tool for change: lessons from poverty alleviation projects in Africa. In: Jackson T J & Kassam Y (eds.), *Knowledge shared: participatory evaluation in development cooperation*. West Hartford, Connecticut: Kumarian.

GRUNDMANN W

1972. *Das Evangelium nach Matthäus*. Berlin: EVB.

JACKSON T J & KASSAM Y (eds.)

1998. *Knowledge shared: participatory evaluation in development cooperation*. West Hartford, Connecticut: Kumarian.

KNIGHT P T

2002. *Small-scale research: pragmatic inquiry in Social Science and the caring professions*. London: Sage

KRIEK D J

1987. Die stelselteorie. In: Snyman J J en Du Plessis P G W (reds.), *Wetenskapsbeelde in die Geesteswetenskappe*. Pretoria: RGN.

LEWIS O

1976. The culture of poverty. In: Feigelman W (ed.), *Sociology full circle*, 192-202. New York: Praeger.

MANN P H

1985. *Methods of social investigation*. New York: Basil Blackwell.

MAIER G

1980. *Matthäus-Evangelium: Bibel-Kommentar*. Neuhausen: Hänssler.

MORRIS L

1992. *The Gospel according to Matthew*. Grand Rapids, Mi.: Eerdmans.

MUKHALA E & GROENEWALD D C

1998. Experiences and perceptions of black small-scale irrigation farmers in the Free State. *Suid-Afrikaanse Tydskrif vir Landbouvoorligting* 27:1-18.

PESCH R

1980. *Das Markusevangelium. 11 Teil: Kommentar zur Kap. 8,27-16,20*. (2nd ed.) Freiburg: Herder.

SCHWEITZER E

1975. *The good news according to Mark: a commentary on the gospel*. London: SPCK.

VAN ENGEN C

1991. *God's missionary people: rethinking the purpose of the local church*. Grand Rapids, Mi.: Baker.

VERSTER P

2002. Die bemagtiging van die armes in informele behuisingsgemeenskappe in Mangaung. *Acta Theologica* 22(2):262-274.

WHITMORE E

1998. "We need to rebuild this house?": the role of empowerment in evaluation of a Mexican farmers' cooperative. In: Jackson T J & Kassam Y (eds.), *Knowledge shared: participatory evaluation in development cooperation*. West Hartford, Connecticut: Kumarian.

WOLFF C

1989. *Der zweite Brief des Paulus an die Korinther*. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt.

Trefwoorde

Missiologie

Missionêre diakonaat

NGKA

Mangaung

Keywords

Missiology

Missionary service

DRCA

Mangaung